

Varnost uporabnikov kibernetnega prostora: analiza zaznav med prebivalci v urbanih in ruralnih okoljih

GORAZD MEŠKO, KAJA PRISLAN IN ROK HACIN

1 Uvod

- ❑ Kibernetška kriminaliteta je med najbolj razširjenimi oblikami kriminalitete (Saunders, 2017).
- ❑ Večina uporabnikov spleta se je že soočila s kibernetško kriminaliteto.
- ❑ Značilnosti okolja predstavljajo pomemben dejavnik, ki vpliva na verjetnost viktimizacije posameznikov in njihove sposobnosti samozaščite (Chang et al., 2016; Ronis in Slaunwhite, 2019).

2 Nacionalna študija o varnosti uporabnikov kibernetnega prostora

- ❑ Z namenom analiziranja varnosti uporabnikov kibernetnega prostora v urbanih in ruralnih okoljih v nadaljevanju predstavljamo rezultate nacionalne študije, ki je vključevala analizo:
 - izkušenj uporabnikov z različnimi oblikami kibernetnih groženj,
 - njihovo zaznavo ranljivosti oziroma ogroženosti pri uporabi spleta in
 - zaznavo nevarnosti groženj.
- ❑ Potek študije: november in december 2019 na območju 100 občin po vsej Sloveniji.
- ❑ Uporabljen vprašalnik je bil predhodno testiran na vzorcu študentov.
- ❑ Vzorec: 1.158 posameznikov (55 % anketirancev je živel v urbanih okoljih in več kot polovico vzorca so predstavljale ženske – 53 %; večina anketirancev je bila mlajših od 30 let in imela dokončano srednjo šolo – 42 %).
- ❑ Anketiranci uporabljajo internet največ za naključno in namerno brskanje po spletu.

3 Viktimizacija v preteklih 12 mesecih

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

2. 12. 2020

Spremenljivka (V zadnjih 12 mesecih ...)	Urbano okolje						Ruralno okolje					
	Da		Ne		Ni odgovora		Da		Ne		Ni odgovora	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
sem bil žrtev spletne prevare pri uporabi kriptovalut.	13	2,0	614	96,7	8	1,3	6	1,1	515	98,7	1	0,2
sem bil žrtev izsiljevanja z lastnimi seksualnimi vsebinami.	17	2,7	617	97,2	1	0,2	3	0,6	518	99,2	1	0,2
sem bil žrtev ljubezenske prevare, kjer je storilec navezal stik z menoj na spletu z namenom pridobitve denarja.	17	2,7	616	97,0	2	0,3	11	2,1	510	97,7	2	0,4
sem bil žrtev spletne prevare pri igranju iger na spletu.	18	2,8	608	95,7	9	1,4	11	2,1	510	97,7	1	0,2
sem bil žrtev spletne prevare, kjer sem po e-pošti posredoval uporabniško ime in geslo lažnemu predstavniku organizacije (phishing).	21	3,3	612	96,4	2	0,3	8	1,5	513	98,3	1	0,2
sem bil žrtev spletne prevare, kjer sem posredoval uporabniško ime in geslo lažni spletni strani (pharming).	21	3,3	611	96,2	3	0,4	9	1,7	512	98,1	1	0,2
sem bil žrtev spletne prevare, ki je od mene zahtevala vnaprejšnje plačilo stroškov (nigerijska prevara).	32	5,0	602	94,8	1	0,2	20	3,8	501	96,0	1	0,2
je nekdo zbral in zlorabil moje osebne podatke, ki so objavljeni na spletu (npr. socialnih omrežjih).	37	5,8	596	93,9	2	0,3	20	3,8	500	95,8	2	0,4
sem bil žrtev spletne prevare z uporabo lažne aplikacije.	38	6,0	595	93,7	2	0,3	25	4,8	495	94,8	2	0,4
sem bil žrtev prevare pri nakupovanju na spletu.	65	10,2	569	89,6	1	0,2	36	6,9	485	92,9	1	0,2
sem bil žrtev lažnega spletnega oglaševanja.	93	14,6	534	84,1	8	1,3	67	12,8	454	87,0	1	0,2
mi je nekdo posredoval lažno elektronsko sporočilo z okuženo priponko.	164	25,8	469	73,9	2	0,3	110	21,1	411	78,7	1	0,2
sem bil izpostavljen pojavnim oknom, ki so z namenom pridobitve podatkov uporabnikov od mene zahtevali ponoven vpis uporabniškega imena in gesla.	199	31,3	434	68,3	2	0,3	122	23,4	398	76,2	2	0,4

4 Zaznava ranljivosti pred kibernetскими grožnjami

Spremenljivka (Kako verjetno je, da boste v naslednjih 12 mesecih postali žrtev ...)	Urbano okolje				Ruralno okolje			
	M	S.O.	Mediana	Modus	M	S.O.	Mediana	Modus
ljubezenske prevare, kjer bi storilec z vami navezal stik na spletu z namenom pridobitve denarja?	1,24	0,77	1	1	1,21	0,73	1	1
spletne prevare pri uporabi kriptovalut?	1,26	0,81	1	1	1,24	0,77	1	1
izsiljevanja z lastnimi seksualnimi vsebinami?	1,27	0,87	1	1	1,23	0,86	1	1
spletne prevare pri igranju iger na spletu?	1,40	0,99	1	1	1,38	1,01	1	1
spletne prevare, ki bi od vas zahtevala vnaprejšnje plačilo stroškov (nigerijska prevara)?	1,51	1,08	1	1	1,52	1,10	1	1
spletne prevare, kjer bi po e-pošti posredovali uporabniško ime in geslo lažnemu predstavniku organizacije (phishing)?	1,55	1,01	1	1	1,62	1,10	1	1
spletne prevare s sodelovanjem v lažni nagradni igri?	1,58	1,06	1	1	1,74	1,20	1	1
spletne prevare, kjer bi posredovali uporabniško ime in geslo lažni spletni strani (pharming)?	1,59	1,01	1	1	1,59	1,09	1	1
spletne prevare z uporabo lažne aplikacije?	1,70	1,01	1	1	1,78	1,06	1	1
lažnega spletnega oglaševanja?	1,89	1,29	1	1	1,96	1,37	1	1
spletne prevare pri nakupovanju na spletu?	2,08	1,29	2	1	2,04	1,37	2	1
pojavnih oken, ki z namenom pridobitve podatkov uporabnikov zahtevajo ponoven vpis uporabniškega imena in gesla?	2,11	1,31	2	1	2,17	1,40	2	1
če bi nekdo zbiral in zlorabil vaše osebne podatke, ki so objavljeni na spletu (npr. socialnih omrežjih)?	2,15	1,29	2	1	2,05	1,27	2	1
če bi vam nekdo posredoval lažno elektronsko sporočilo z okuženo priponko?	2,30	1,37	2	1	2,29	1,44	2	1

5 Zaznava nevarnosti/resnosti kibernetских groženj

Spremenljivka (Kako velike posledice bi za vas nastale, če bi postali žrtev ...)	Urbano okolje				Ruralno okolje			
	M	S.O.	Mediana	Modus	M	S.O.	Mediana	Modus
spletne prevare pri igranju iger na spletu?	2,32	1,69	2	1	2,58	1,96	2	1
spletne prevare s sodelovanjem v lažni nagradni igri?	2,61	1,77	2	1	2,74	1,86	2	1
lažnega spletnega oglaševanja?	2,63	1,68	2	1	2,75	1,86	2	1
spletne prevare pri uporabi kriptovalut?	2,67	1,97	2	1	2,73	2,13	2	1
spletne prevare z uporabo lažne aplikacije?	2,97	1,82	3	1	3,04	1,89	3	1
ljubezenske prevare, kjer bi storilec z vami navezal stik na spletu z namenom pridobitve denarja?	3,01	2,19	2	1	3,21	2,34	2	1
spletne prevare, kjer bi posredovali uporabniško ime in geslo lažni spletni strani (pharming)?	3,15	1,97	3	1	3,29	2,08	3	1
pojavnih oken, ki z namenom pridobitve podatkov uporabnikov zahtevajo ponoven vpis uporabniškega imena in gesla?	3,30	1,88	3	2	3,21	1,92	3	1
spletne prevare, kjer bi po e-pošti posredovali uporabniško ime in geslo lažnemu predstavniku organizacije (phishing)?	3,30	2,03	3	1	3,50	2,16	3	1
spletne prevare, ki bi od vas zahtevala vnaprejšnje plačilo stroškov (nigerijska prevara)?	3,39	2,15	3	1	3,49	2,29	3	1
spletne prevare pri nakupovanju na spletu?	3,56	1,89	3	4	3,54	2,05	3	1
če bi nekdo zbiral in zlorabil vaše osebne podatke, ki so objavljeni na spletu (npr. socialnih omrežjih)?	3,59	1,96	3	3	3,59	2,00	3	2
če bi vam nekdo posredoval lažno elektronsko sporočilo z okuženo priponko?	3,68	2,00	3	3	3,72	2,10	3	1
izsiljevanja z lastnimi seksualnimi vsebinami?	3,70	2,47	3	1	3,74	2,62	3	1

6 Zaključek

- ☐ Prebivalci v ruralnih in urbanih okoljih imajo različne izkušnje z viktimizacijo v kibernetnem prostoru (raznolikost kibernetnih groženj).
- ☐ Stopnja viktimizacije anketirancev se giba med 1 in 31 % (najpogostejše izkušnje s prevarami, povezanimi s pridobivanjem podatkov, vezanih na spletne račune in razširjanjem zlonamerne programske opreme).
- ☐ Tveganja predvsem pri uporabi elektronske pošte in obiskovanju nepreverjenih spletnih strani.
- ☐ Najmanj pogosto zaznane vrste kibernetnih groženj: uporaba kriptovalut, deljenje eksplicitnih fotografij in igranje iger na spletu.
- ☐ Grožnje, s katerimi so bili uporabniki najpogostejše viktimizirani, prav tako zaznavajo kot bolj verjetne v prihodnosti, kar kaže na povezovanje med preteklimi izkušnjami in zaznavo ranljivosti.
- ☐ Primerjava rezultatov po vzorcih anketirancev iz ruralnega in urbanega okolja kaže na podobne zaznave, tako z vidika pretekle viktimizacije kot ranljivosti in resnosti kibernetnih groženj – med skupinama ne obstajajo večje razlike.

Zahvaljujemo se vam za pozornost!